

Ivan Crnčec, mag. iur.*

Tamara Mišerda, mag. iur.**

NOVELA ZAKONA O PRAVOSUDNOJ SURADNJI U KAZNENIM STVARIMA S DRŽAVAMA ČLANICAMA EUROPSKE UNIJE

Zakon o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije (u daljnjem tekstu: Zakon o pravosudnoj suradnji) uređuje područje pravosudne suradnje u kaznenim stvarima između država članica zasnovano na načelu uzajamnog priznavanja. Zakon je do sada mijenjan tri puta, a ove četvrte izmjene i dopune Zakona o pravosudnoj suradnji donesene su ponajprije u svrhu implementacije relevantnih odredaba Direktive 2013/48/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2013. o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhiđenog naloga te o pravu na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima (Službeni list Europske unije, L 294, 6. 11. 2013., u daljnjem tekstu: Direktiva o pravu na pristup odvjetniku) i Direktive 2014/41/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o europskom istražnom nalogu u kaznenim stvarima (Službeni list Europske unije, L 130, 1. 5. 2014., u daljnjem tekstu: Direktiva o europskom istražnom nalogu). Implementacija novog oblika pravosudne suradnje zahtijevala je i brisanje glave IV., koja se odnosila na europski nalog za pribavljanje dokaza, te odredaba glave III., koja regulira nalog za osiguranje imovine u dijelu koji se do sada odnosio na dokaze. Prilika je iskorištena i da se istovremeno isprave i dopune određene odredbe koje se odnose na postupak po europskom uhiđenom nalogu i na nalog za osiguranje imovine, a koje su nesporno predstavljale otežavajući faktor prilikom postupanja

---

* Ivan Crnčec, mag. iur., pomoćnik ministra u Ministarstvu pravosuđa, Uprava za europske poslove, međunarodnu i pravosudnu suradnju; voditelj Radne skupine za izradu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije

** Tamara Mišerda, mag. iur., načelnica Sektora za međunarodnu pravnu pomoć i pravosudnu suradnju s državama članicama Europske unije, Ministarstvo pravosuđa; članica Radne skupine za izradu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije

pravosudnih tijela. Zaključuje se kako je i sam Zakon o pravosudnoj suradnji u nacionalnim okvirima i sustav pravosudne suradnje na europskom nivou dinamično područje koje se učestalo mijenja praksom domaćih tijela, praksom Suda Europske unije te zakonodavnim aktima donesenim u okviru europskih institucija.

Gljučne riječi: Novela Zakona o pravosudnoj suradnji, europski uhidbeni nalog, pravo na pristup odvjetniku, europski istražni nalog

1. UVOD

Tijekom postupka pristupanja Republike Hrvatske u Europsku uniju usklađeno je nacionalno zakonodavstvo s europskim pravnim okvirom u području pravosudne suradnje u kaznenim stvarima. Hrvatski je sabor na sjednici održanoj 9. srpnja 2010. godine donio Zakon o pravosudnoj suradnji, kojim su tada implementirani postojeći oblici pravosudne suradnje u kaznenim stvarima. Stupio je na snagu 1. srpnja 2013. godine, danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji. Područje pravosudne suradnje u okvirima europskog prava izrazito je dinamično i brzo se mijenja, tako da je Zakon o pravosudnoj suradnji mijenjan i prije svog stupanja na snagu 2013. godine, ponajprije u svrhu implementacije Okvirne odluke 2009/829/PUP od 23. listopada 2009. godine o primjeni načela uzajamnog priznavanja odluka o mjerama nadzora među državama članicama Europske unije kao alternative privremenom pritvoru,¹ a 2015. implementirana je i Direktiva 2011/99/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. godine o europskom nalogu za zaštitu.²

Kako bi se ostvario cilj olakšavanja pravosudne suradnje na razini Europske unije u području slobode, sigurnosti i pravde te u svrhu „osiguranja dosljednosti i usklađenosti kaznenopravnog zakonodavstva EU-a“;³ nužno je jačati uzajamno povjerenje u pravne sustave između država članica kroz ujednačavanje minimalnih prava kao odraz poštivanja temeljnih prava.⁴ Poznato je da članstvo u Europskoj uniji podrazumijeva i posvećenost zajedničkim vrijednostima na kojima počiva Europska unija, od kojih su među najvažnijima poštivanje ljudskih prava i vladavine prava. Posvećenost tim vrijednostima ne

---

¹ Okvirna odluka 2009/829/PUP od 23. listopada 2009. godine o primjeni načela uzajamnog priznavanja odluka o mjerama nadzora među državama članicama Europske unije kao alternative privremenom pritvoru, Službeni list Europske unije L 294, 11. 11. 2009.

² Direktiva 2011/99/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. godine o europskom nalogu za zaštitu, Službeni list Europske unije L 338, 21. 12. 2011.

³ Izvor: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/hr/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.12.6.html.

⁴ Vidi: točka 8. Recitala Direktive o pravu na pristup odvjetniku.

počinje članstvom u Europskoj uniji, nego se manifestira i kroz članstvo u relevantnim međunarodnim organizacijama kao što su Vijeće Europe i Ujedinjeni narodi. Članstvo u navedenim međunarodnim organizacijama podrazumijeva i prihvaćanje relevantnih izvora prava⁵ koji se odnose na poštivanje temeljnih prava i sloboda i kao takvi imaju učinak na strukturu pravosudnih postupaka i postupanje domaćih tijela. Međutim, unatoč istim nazivima, sam sadržaj prava koji se predviđa tim međunarodnim izvorima nije uvijek isti, kao ni mehanizmi kojima se osigurava njihovo provođenje. Čak i na razini Europske unije ujednačeno tumačenje prava zajamčenih Poveljom o temeljnim pravima osigurava se kroz nadležnost Suda Europske unije da tumači europsko pravo i sadržaj zajamčenih standarda. Kad se uzme u obzir da pravosudna suradnja, zasnovana na načelu uzajamnog povjerenja, predstavlja iznimno napredan oblik suradnje ograničen strogo određenim razlozima za uskratu suradnje, jasno je da je za oživotvorenje tog načela u europskim okvirima ključno pitanje interpretacije i konkretne razine zaštite pojedinih prava. Stoga se unutar Europske unije polazi od stava da je za učinkovitu primjenu načela uzajamnog priznavanja potreban viši stupanj usklađenosti pravnih sustava između država članica kako bi spremnost na suradnju bila što manje ograničena razlikama u pravnim sustavima.⁶

Članak 82. UFEU-a u stavku 2. predviđa usvajanje minimalnih standarda u onim područjima koja bi znatno doprinijela ostvarenju načela uzajamnog priznavanja kroz jačanje uzajamnog povjerenja u pravne sustave država članica u određenim područjima, među ostalim i glede "prava pojedinaca u kaznenom postupku". U okviru područja koje se odnosi na prava pojedinaca u kaznenom postupku donesene su brojne direktive koje su u hrvatsko zakonodavstvo implementirane kroz postupovno kaznenopravno zakonodavstvo, a odnose se na pravo na tumačenje i prevođenje, pravo na informaciju, pravo na pristup odvjetniku i tako dalje.⁷

Opisana komplementarnost europskog zakonodavstva u području pravosudne suradnje uređivanjem pojedinih oblika suradnje i pratećih standarda tema je i ove, četvrte izmjene i dopune Zakona.

Direktiva o pravu na pristup odvjetniku predstavlja ujednačavanje minimalnih standarda u području procesnih prava doprinoseći tako ostvarenju te-

---

⁵ Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (ETS br. 005), potpisana u okviru Vijeća Europe u Rimu 4. studenoga 1950. godine, te Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, usvojen u okviru Ujedinjenih naroda 1966., stupio na snagu 1976.

⁶ Vidi: točke 5. i 6. Recitala Direktive o pravu na pristup odvjetniku.

⁷ Direktiva 2010/64/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 20. listopada 2010. o pravu na tumačenje i prevođenje u kaznenim postupcima (SL L 280, 26. 10. 2010.) te Direktiva 2012/13/EU Europskog parlamenta i vijeća od 22. svibnja 2012. o pravu na informaciju u kaznenom postupku (SL L 142, 1. 6. 2012.).

meljnog prava pravičnog postupka.⁸ Iako ta Direktiva predviđa samo jedan članak koji se odnosi isključivo na postupak po europskom uhidbenom nalogu, njezina implementacija zahtijevala je i neke konceptijske izmjene postojećih članaka u svrhu što prikladnije implementacije odredaba te Direktive. Osim odredaba koje se tiču prava na odvjetnika i drugih prava tražene osobe ovim se izmjenama zahvatilo i u druge odredbe postupka po europskom uhidbenom nalogu, a sve u svrhu unapređenja postojećih odredaba glede kojih je praksa pokazala da postoji potreba za detaljnijom regulacijom.

Kao što je već navedeno, ovom novelom implementira se novi oblik pravosudne suradnje koji se odnosi na prekogranično prikupljanje dokaza – europski istražni nalog. Implementacija europskog istražnog naloga kao sveobuhvatnog instrumenta za pribavljanje dokaza u kaznenim i prekršajnim postupcima bila je razlog da u radnoj skupini za njezinu implementaciju, osim predstavnika Ministarstva pravosuđa, sudjeluju stručnjaci sa svih područja na koje se Direktiva o europskom istražnom nalogu odnosi, i to iz sljedećih institucija: Vrhovni sud Republike Hrvatske, županijski sud, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Visoki prekršajni sud i Ministarstvo unutarnjih poslova. Osim same zakonske implementacije odredaba Direktive o europskom istražnom nalogu rad je zahtijevao i brisanje dijelova Zakona o pravosudnoj suradnji koji su se odnosili na nalog za osiguranje imovine i dokaza u dijelu koji se odnosi na dokaze, ali o tome detaljnije u glavi koja se bavi implementacijom Direktive o europskom istražnom nalogu. Osim toga podrobnije su regulirani i neki dijelovi glave III., koja se sada odnosi samo na nalog za privremeno oduzimanje imovine.

3. ČETVIRTE IZMJENE I DOPUNE ZAKONA O PRAVOSUDNOJ SURADNJI

3.1. Implementacija Direktive o pravu na pristup odvjetniku

Kad dovedemo u vezu članak 82. UFEU-a i Recital Direktive o pravu na pristup odvjetniku, vidimo da je osnovni cilj Direktive o pravu na pristup odvjetniku uspostavljanje minimalnih standarda u području procesnih prava osumnjičenika ili optuženih osoba te traženih osoba u svrhu olakšavanja i unapređenja pravosudne suradnje zasnovane na načelu uzajamnog priznavanja.

Implementacijom Direktive o pravu na pristup odvjetniku u Zakon o pravosudnoj suradnji nastavlja se postupak usklađivanja hrvatskog zakonodavnog okvira s pravnom stečevinom Europske unije na području procesnih prava

---

⁸ Vidi točku 12. Recitala Direktive o pravu na pristup odvjetniku.

osumnjičenika ili optuženih osoba u kaznenim postupcima i u postupcima po europskom uhidbenom nalogu. Važno je napomenuti kako se predmetnom Direktivom ponajprije uređuju prava osumnjičenih i optuženih osoba u domaćem kaznenom postupku. Stoga je glavnina odredaba koje detaljnije propisuju sam sadržaj i način ostvarivanja tih prava transponirana u Zakon o kaznenom postupku, čije su izmjene i dopune donesene u Hrvatskom saboru u srpnju ove godine. Direktiva se tek u jednom članku (članak 10.)⁹ odnosi na prava traženih osoba u postupku po europskom uhidbenom nalogu, dok se u pogledu sadržaja tih prava poziva na odgovarajuću primjenu ostalih odredaba Direktive.

Slijedom članka 132. Zakona o pravosudnoj suradnji izričito je propisana podredna primjena domaćeg kaznenopravnog zakonodavstva na postupke u okviru pravosudne suradnje, od kojeg svakako važniju ulogu ima Zakon o kaznenom postupku. Imajući na umu komplementarnu primjenu tih dvaju zakona u svrhu cjelovite primjene prava koja jamči predmetna Direktiva, bilo je potrebno tijekom implementacije uskladiti donošenje tih dvaju zakona.

Prenošenjem standarda koje predviđa predmetna Direktiva tom se zakonskom izmjenom detaljnije uređuju prava traženih osoba na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima te se propisuje pravo na branitelja u postupcima izvršavanja europskog uhidbenog naloga, dok se kao novina propisuje i pravo na pristup odvjetniku i u državi izdavanja europskog uhidbenog naloga u slučaju uhićenja tražene osobe. Slijedom navedenog znatnije su izmijenjeni članci Zakona kojima su propisana prava tražene osobe u postupku izvršavanja europskog uhidbenog naloga, a uveden je i novi članak kojim se uređuje ostvarivanje prava na pristup odvjetniku osobi u odnosu na koju je izdan europski uhidbeni nalog.

Novim člankom 17.a propisano je pravo tražene osobe za kojom je u Republici Hrvatskoj izdan europski uhidbeni nalog da u slučaju uhićenja imenuje branitelja po svom izboru u Republici Hrvatskoj kao državi izdavanja europskog uhidbenog naloga. Ovisno o domaćim zakonodavstvima država članica nadležno tijelo izvršenja europskog uhidbenog naloga koje ima obvezu poučavanja tražene osobe o ovom pravu u suradnji s nadležnim tijelima Republike Hrvatske olakšava traženoj osobi ostvarenje tog prava. Slijedom izričaja iz točke 46. Recitala Direktive takvo olakšavanje u suštini može značiti dostavu liste odvjetnika koji bi traženu osobu bili spremni zastupati u takvim predmetima. Upravo takav vid suradnje između nadležnih tijela izvršenja i izdavatelja europskog uhidbenog naloga u Republici Hrvatskoj prenesen je i u tekst Zakona o pravosudnoj suradnji odredbom članka 17.a stavka 3.: „Po zaprimljenoj obavijesti da tražena osoba želi imenovati branitelja u Republici Hrvatskoj,

---

⁹ Uz članak 10. interpretativnu funkciju imaju i točke 42.-47. Recitala Direktive o pravu na pristup odvjetniku.

tijelo koje je izdalo nalog, u svrhu olakšanja odabira, bez odgode dostavlja nadležnom tijelu države izvršenja listu odvjetnika koji pružaju informacije i savjete u postupcima po europskom uhidbenom nalogu, a koju sastavlja Hrvatska odvjetnička komora“.

Nadalje, istim je člankom precizirana i uloga imenovanog branitelja u državi izdavanja glede postupka izvršavanja europskog uhidbenog naloga te je izričito propisano da „imenovani branitelj u Republici Hrvatskoj ima pravo, uz ovlasti u skladu s odredbama domaćeg kaznenog postupovnog prava, poduzimati i sve radnje u vezi s pružanjem informacija i savjeta branitelju te osobe u državi izvršenja s ciljem učinkovitog ostvarivanja prava te osobe u postupku predaje“. Predmetnom se odredbom nastojalo povezati branitelje u državi izvršenja i u Republici Hrvatskoj kao državi izdavanja budući da je u predmetima predaje u svrhu učinkovitog ostvarivanja prava tražene osobe ponekad potrebno poznavanje i prava države izdavanja, kao i podataka iz postupka zbog kojeg se osoba traži.

Tijekom pisanja zakonskog teksta radna je skupina uzela u obzir i situaciju da u postupku po europskom uhidbenom nalogu izdavanju istoga prethodi određivanje istražnog zatvora i postavljanje branitelja po službenoj dužnosti ukoliko si ga sam okrivljenik nije do tada imenovao te ukoliko se radi o europskom uhidbenom nalogu koji se izdaje u svrhu vođenja kaznenog postupka.¹⁰ Zaključeno je kako ta okolnost treba biti na odgovarajući način uzeta u obzir, tako da angažman postavljenog branitelja, u onom obliku koji se predviđa za postupak predaje po europskom uhidbenom nalogu, može početi od uhićenja okrivljenika u državi izvršenja. Iznimka su, naravno, situacije kada tražena osoba koristi pravo da si imenuje branitelja po vlastitom izboru, kao i u domaćem pravu. Stoga je propisano da će tijelo Republike Hrvatske koje je izdalo nalog po zaprimljenoj obavijesti o uhićenju tražene osobe o postavljenom branitelju po službenoj dužnosti bez odgode obavijestiti nadležno tijelo države izvršenja, uz navođenje podataka potrebnih za komunikaciju s braniteljem.

Pravo na branitelja u postupku izvršenja europskog uhidbenog naloga i do sada je bilo predviđeno Zakonom o pravosudnoj suradnji, ali uz određene razlike u odnosu na novo rješenje.

Prava tražene osobe u dosadašnjem zakonskom tekstu bila su u regulirana kroz članak 24., koji je tako uređivao postupanje državnog odvjetništva i suca istrage glede prava tražene osobe. Izmjenom zakonskog teksta članak 24. značajnije se izmijenio na način da sada samo obuhvaća odredbe koje se odnose na postupanje policije i državnog odvjetništva, dok su odredbe koje se odnose

---

¹⁰ U pravilu se branitelj po službenoj dužnosti postavlja tijekom trajanja kaznenog postupka, ali i u nekim drugim okolnostima, primjerice sukladno članku 66. stavku 1. točki 2. Zakona o kaznenom postupku i tijekom postupka po izvanrednim pravnim lijekovima ukoliko je izrečena kazna dugotrajnog zatvora.

na postupak pred sućem istrage u cijelosti obuhvaćene člankom 24.a. U članku 24. stavku 1. propisano je da u slučaju uhićenja traženu osobu policija poučava o pravima uhićene osobe u skladu s domaćim kaznenim postupovnim pravom. Uzeto je naime u obzir da je odredbama Zakona o kaznenom postupku kojima se implementira ta Direktiva detaljnije uređen sadržaj pouke o pravima uhićenih osoba u smislu prava na pristup odvjetniku i prava na obavještanje trećih osoba, odnosno diplomatskih i konzularnih tijela, kao i ostala prava propisana člankom 108.a stavkom 1. Zakona o kaznenom postupku.

Tijekom rada na implementaciji radna se skupina suglasila kako je potrebno propisati sam sadržaj pouke o pravima tražene osobe. Stoga je sadržaj pouke o pravima koju daje državni odvjetnik detaljno propisan kroz implementaciju svih prava propisanih Direktivom uz prava koja su i do sada bila osigurana traženoj osobi odgovarajućom primjenom odredaba Zakona o kaznenom postupku. Radna je skupina uzela u obzir i dosadašnju aktivnu ulogu državnog odvjetništva u postupcima po europskom uhidbenom nalogu pa, prema stavku 3. članka 24. Zakona o pravosudnoj suradnji, osim o pravima tražene osobe državni odvjetnik obavještava traženu osobu i „o sadržaju i osnovi za izdavanje europskog uhidbenog naloga, mogućnosti pristanka na predaju državi izdavanja te mogućnosti odricanja od primjene načela specijalnosti i posljedicama izjave o odricanju u smislu članka 38. stavka 1. ovog Zakona. Državni odvjetnik će ispitati traženu osobu o osobnim prilikama, državljanstvu i odnosima prema državi izdavanja te da li se i iz kojih razloga protivi predaji.“

Slijedom opisane uloge državnog odvjetnika propisano je da državni odvjetnik, kao pravosudno tijelo koje u najranijoj fazi postupka izvršenja europskog uhidbenog naloga komunicira s traženom osobom vezano za konkretni postupak po europskom uhidbenom nalogu, preuzme ulogu tijela koje bi, u slučaju da tražena osoba želi ostvariti pravo na branitelja u državi izdavanja, o tome bez odgode obavijestilo nadležno tijelo države izdavanja. Budući da ostvarivanje prava na branitelja nije podložno nikakvim rokovima, unatoč obvezi suradnje države izdavanja i države izvršenja glede olakšavanja realizacije tog prava u praksi, sukladno Direktivi, rokovi u postupku izvršenja europskog uhidbenog naloga imaju prioritet te ostvarivanje prava na pristup odvjetniku ne smije biti tumačeno na način da se time opravdava produljenje strogo definiranih rokova za izvršenje europskog uhidbenog naloga.¹¹ Takav stav prenesen je i u stavak 6. članka 24. Zakona o pravosudnoj suradnji.

Nadalje, prema članku 25. stavku 5. Zakona o pravosudnoj suradnji, državni odvjetnik ima aktivnu ulogu i u ovoj fazi postupka glede poduzimanja odgovarajućih radnji u svrhu ograničavanja prava tražene osobe na komunikaciju s braniteljem ili trećom osobom na zahtjev države izdavanja ukoliko

---

¹¹ Vidi točku 47. Recitala Direktive o pravu na pristup odvjetniku.

takva mogućnost nije u suprotnosti s pravnim poretkom Republike Hrvatske. Takvom formulacijom htjelo se uzeti u obzir da Zakon o kaznenom postupku detaljnije regulira sadržaj prava na obavještanje treće osobe i komunikaciju s braniteljem te mogućnosti ograničenja tih prava.

Postupak pred sućem istrage sada je uređen člankom 24.a, kojim su obuhvaćene i odredbe iz dosadašnjeg članka 24., a koje su se odnosile na postupak pred sućem istrage. Osim navedene konceptijske izmjene važnija sadržajna izmjena odnosi se na propisivanje obveze pozivanja tumača na ročište pred sućem istrage za određivanje istražnog zatvora, ukoliko je to potrebno, te na propisivanje obvezne prisutnosti branitelja tražene osobe u postupku pred sućem istrage.

Predviđanje obvezatne prisutnosti branitelja u postupku pred sućem istrage proizlazi iz nekoliko razloga. Naime ročište se pred sućem istrage vodi po uhićenju tražene osobe¹² na temelju prijedloga za određivanje istražnog zatvora, koji podnosi nadležni državni odvjetnik, a na temelju podataka iz zaprimljenog europskog uhidbenog naloga te prikupljenih obavijesti. Osim što se na ročištu može donijeti odluka o istražnom zatvoru, kojim se znatno ograničavaju temeljna prava traženih osoba u svrhu predaje, jednako se tako u postupku pred sudom tražena osoba izjašnjava o pristanku na predaju i o odricanju od načela specijalnosti. Te izjave svakako utječu na daljnji postupak i položaj tražene osobe. Takva izmjena u određenoj mjeri slijedi stav zakonodavca izražen u inicijalnoj verziji Zakona o pravosudnoj suradnji, kada je prisutnost branitelja bila obvezna u postupku pred sućem, pred kojim se tada davala izjava o pristanku i o odricanju od načela specijalnosti. Budući da se radi o znatnom utjecaju na položaj tražene osobe, a u slučaju da tražena osoba nema branitelja, propisana je obveza određivanja branitelja po službenoj dužnosti sukladno domaćem kaznenopravnom okviru. Time je jasnije definirano u kojem trenutku branitelj mora biti prisutan tijekom postupka izvršavanja europskog uhidbenog naloga.

Tijekom rada na implementaciji Direktive o pravu na pristup odvjetniku radna skupina usuglasila je i rješavanje jednog dijela nespornih pitanja glede detaljnijeg reguliranja postupka po europskom uhidbenom nalogu, a koja su se kao nužnost pojavila na temelju praktičnih iskustava pravosudnih tijela. Radi se o reguliranju obustave postupka izvršavanja europskog uhidbenog naloga nakon što je doneseno rješenje o predaji postalo pravomoćno, zatim o značajnijoj izmjeni odredaba o prekidu postupka i privremenoj predaji tražene osobe,

---

¹² Zakon o kaznenom postupku u članku 108.b stavku 1. predviđa takvu mogućnost samo „ako postoji hitna potreba da se otklone ozbiljne i teške posljedice za život, slobodu ili tjelesni integritet osobe ili za otklanjanjem opasnosti da će se sakriti ili uništiti dokazi, državni odvjetnik može naložiti policiji odgodu obavještanja dok za to postoje razlozi, a najduže 12 sati od trenutka uhićenja“, i to u odnosu na branitelja, člana obitelji ili drugu osobu koju okrivljenik odredi.

odredaba o donošenju odluke o ukidanju istražnog zatvora i puštanju tražene osobe na slobodu zbog proteka zakonskih rokova za predaju te je, u kontekstu učinka načela specijalnosti, precizirano tijelo koje uzima izjavu predane osobe o načelu specijalnosti nakon predaje.

3.2. Implementacija Direktive o europskom istražnom nalogu u kaznenim stvarima

3.2.1. Opće odredbe

Još je konferencija u Tampereu 1999. godine u svojim zaključcima¹³ kao zadatak Vijeću Europske unije i Europskoj komisiji navela da se kroz zakonodavne akte regulira pitanje prekograničnog prikupljanja dokaza u svrhu olakšanja suradnje između pravosudnih tijela. Nakon uspjeha koji je postigao europski uhidbeni nalog u vidu unapređenja suradnje, 2003. godine donesena je Okvirna odluka Vijeća 2003/577/PUP od 22. srpnja 2003. o izvršenju naloga za osiguranje imovine i dokaza u Europskoj uniji,¹⁴ a 2008. godine i Okvirna odluka Vijeća 2008/978/PUP od 18. prosinca 2008. o europskim nalogima za pribavljanje predmeta, dokumentacije i podataka za korištenje u kaznenim postupcima (u daljnjem tekstu: Okvirna odluka o europskom nalogu za pribavljanje dokaza).¹⁵ Kako iznose Z. Burić i D. Hržina¹⁶ u odnosu na Okvirnu odluku o europskom nalogu za pribavljanje dokaza: „Cilj tog prijedloga bilo je širenje polja primjene načela uzajamnog priznanja u području prekograničnog prikupljanja dokaza. Za razliku od naloga za osiguranje imovine ili dokaza koji se odnosi samo na pribavljanje imovine ili dokaza, ali ne i na njihov transfer u državu izdavanja naloga, europski nalog za pribavljanje dokaza odnosio bi se i na pribavljanje dokaza u drugoj državi članici i na njihov transfer u državu izdavanja naloga. Međutim, iako je područje primjene europskog naloga za pribavljanje dokaza šire od područja primjene naloga za osiguranje imovine ili dokaza, i dalje se ne odnosi na cjelokupnu materiju prekograničnog prikuplja-

---

¹³ Tampere European Council, 15 and 16 October 1999, Presidency Conclusions, izvor: http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm, t. 33.-37.

¹⁴ Okvirna odluka Vijeća 2003/577/PUP od 22. srpnja 2003. o izvršenju naloga za osiguranje imovine i dokaza u Europskoj uniji, SL L 196, 2. 8. 2003.

¹⁵ Okvirna odluka Vijeća 2008/978/PUP od 18. prosinca 2008. o europskim nalogima za pribavljanje predmeta, dokumentacije i podataka za korištenje u kaznenim postupcima, SL L 350, 30. 12. 2008.

¹⁶ Z. Burić, D. Hržina: Pribavljanje i osiguranje dokaza te osiguranje i oduzimanje imovine i predmeta prema Zakonu o pravosudnoj suradnji s državama članicama Europske unije, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 21, broj 2/2014, str. 355-400.

nja dokaza.¹⁷ Osim toga dokument Vijeća Europske unije navodi kako je problem europskog naloga za pribavljanje dokaza, među ostalim, bio i u tome što je fokus zakonodavnog akta bio više usmjeren na dokaz koji se pribavlja nego na vrstu dokazne radnje koja se traži.¹⁸

Podsjećamo kako je područje prekograničnog prikupljanja dokaza između država članica 2009. godine, usporedno s opisanim oblicima pravosudne suradnje, paralelno bilo uređeno i brojnim multilateralnim i bilateralnim ugovorima, od kojih su najvažniji sklopljeni u okviru Vijeća Europe¹⁹ i Ujedinjenih naroda,²⁰ a za države članice i u okviru Europske unije.²¹

Opisana fragmentarnost pravnih izvora zasigurno je otežavala prekograničnu suradnju i provođenje kaznenih postupaka kad se ima u vidu brzina kojom je nužno pribavljati dokaze u inicijalnim fazama postupka. Ponekad je zahtijevalo da suci i državni odvjetnici vrlo detaljno analiziraju i kombiniraju pravne izvore kako bi odabrali optimalno rješenje glede obuhvatnosti dokazne radnje, rješavanja pitanja prijevoda, mogućnosti poštivanja posebno istaknutih formalnosti pri izvršavanju i slično. Osim raspršenosti pravnih izvora za postupanje, propisani putovi postupanja uključivali su komunikaciju putem središnjih tijela, odnosno nekoliko posrednika do krajnjeg adresata – pravosudnog tijela države koja udovoljava zahtjevu, te, naravno, dostavu rezultata pribavljanja dokaza istim putem.

Uzimajući u obzir opisane teškoće u praksi te Stockholmski program²² donesen od Europskog vijeća 10. i 11. prosinca 2009., u kojem je izražena podrška nastavku nastojanja uspostave sveobuhvatnog sustava za prekogranično pribavljanje dokaza na temelju načela uzajamnog priznavanja, a kojim bi se u najvećoj mogućoj mjeri obuhvatile sve vrste dokaza, uz vođenje računa o

---

¹⁷ O neuspjehu europskog naloga za pribavljanje dokaza dosta govori i činjenica da je Okvirnu odluku do danas implementiralo samo sedam država članica (izvor: <https://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/>) te da je ona ukinuta u siječnju 2016. godine. Također, glede Okvirne odluke o uzajamnom priznavanju naloga za osiguranje imovine i dokaza, kako navode Z. Burić i D. Hržina: "Iako su tu Okvirnu odluku implementirale gotovo sve države članice, nalazi za osiguranje imovine i dokaza iznimno se rijetko koriste u praksi".

¹⁸ Dokument Vijeća Europske unije (*Explanatory Memorandum* za Inicijativu glede europskog istražnog naloga) broj 9288/10 ADD 1. od 3. lipnja 2010. godine, dostupan na stranici: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%209288%202010%20ADD%201>.

¹⁹ Primjerice Europska konvencija o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima iz 1959. godine (ETS No. 030.).

²⁰ Primjerice Konvencija UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminala koja je donesena na Općoj skupštini 15. studenog 2000. (Rezolucija 55/25), Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije (UNCAC) i druge.

²¹ Konvencija o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima među državama članicama Europske unije iz 2000. godine, Službeni list Europske unije C 197/1, 19/Sv. 14.

²² *The Stockholm Programme – An open and secure Europe serving and protecting citizens*, Službeni list Europske unije C 115 od 4. 5. 2010., dio 3.1.1. Kazneno pravo.

konkretnim radnjama, zajedničkom inicijativom nekoliko država članica 2010. godine započeo je rad na Direktivi o europskom istražnom nalogu, koja je u donesena 2014. godine.

Osnovni cilj Direktive 2014/41/EU jest uspostava sveobuhvatnog sustava prekograničnog prikupljanja dokaza između država članica na temelju načela uzajamnog priznavanja, na kojem se zasniva sustav pravosudne suradnje, a koji je do sada bio fragmentarno uređen postupcima međunarodne pravne pomoći i dijelom postupcima po pravosudnoj suradnji. Navedenom Direktivom zamijenili bi se svi postojeći instrumenti na području pribavljanja dokaza u prekograničnim predmetima u okviru Europske unije, čime bi bio uspostavljen jedinstveni sustav prikupljanja dokaza i reguliran što veći broj dokaznih radnji koje bi mogle njime biti zatražene.²³ Iznimku pak čine osnivanje zajedničkog istražnog tima te prikupljanje dokaza u okviru tog tima budući da takva postupanja zahtijevaju posebna pravila. Stoga se ova Direktiva ne primjenjuje na te situacije.

Novelom Zakona o pravosudnoj suradnji uvedena je nova glava II.a Zakona, koja uređuje Europski istražni nalog, a sastoji se od dva poglavlja: A) Opće odredbe i B) Posebne odredbe za pojedine dokazne radnje. Već iz same strukture zakonskog teksta, kojim se regulira europski istražni nalog, vidljivo je da taj oblik pravosudne suradnje detaljnije razrađuje pojedine dokazne radnje glede kojih je postojala potreba za detaljnijim propisivanjem već na razini europskog zakonodavca.

Budući da prijelazne odredbe Direktive o europskom istražnom nalogu²⁴ propisuju da se „Okvirna odluka 2008/978/PUP zamjenjuje ovom Direktivom u odnosu na države članice koje obvezuje ova Direktiva“, novelom zakona brisana je glava IV., koja uređuje Europski nalog za pribavljanje dokaza. Ujedno podsjećamo da je u siječnju 2016. godine donesena Uredba o stavljanju van snage Okvirne odluke o europskom nalogu za pribavljanje dokaza²⁵. Prijelaznim odredbama predviđeno je i da se Direktivom o europskom istražnom nalogu zamjenjuje dio Okvirne odluke o privremenom oduzimanju imovine i dokaza u odnosu na osiguranje dokaza glede onih država članica koje obvezuje ta Direktiva, pa je stoga novelom zakona brisan dio glave III. koji se odnosio na nalog za privremeno osiguranje dokaza, a zakonski je tekst prilagođen toj izmjeni na način da sada regulira samo uzajamno priznavanje naloga za osiguranje imovine. Vezano za navedeno, na odgovarajući su način izmijenjene i odredbe glave koja propisuje opće odredbe zakona, a sadrži zakonske definicije te podatke o nadležnim tijelima, pravnim sredstvima, troškovima i slično.

---

²³ Dokument Vijeća Europske unije (*Explanatory Memorandum* za Inicijativu glede europskog istražnog naloga) broj 9288/10 ADD 1. od 3. lipnja 2010. godine, dostupan na stranici: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%209288%202010%20ADD%201>.

²⁴ Članak 34. stavak 2. Direktive o europskom istražnom nalogu.

²⁵ Izvor: <https://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/libcategories.aspx?Id=40>.

Europski se istražni nalog člankom 2. točkom 9. Zakona o pravosudnoj suradnji definira kao „odluka koju izdaje ili potvrđuje nadležno pravosudno tijelo države članice radi izvršenja jedne ili više dokaznih radnji u drugoj državi članici, odnosno radi pribavljanja već postojećih dokaza od druge države članice“ u svim fazama kaznenih i prekršajnih postupaka, a prema pravilima domaćeg prava. U pogledu polja primjene europskog istražnog naloga vidimo da se radi o odluci pravosudnih tijela koja se na temelju domaćeg prava donosi u okviru kaznenih i prekršajnih postupaka u svrhu prekograničnog prikupljanja dokaza. Člankom 6. stavkom 2. Zakona o pravosudnoj suradnji propisano je da „Europski istražni nalog i nalog za osiguranje imovine izdaje državno odvjetništvo i sud koji vodi postupak. Kada se europski istražni nalog izdaje u svrhu provedbe dokaznih radnji za potrebe prekršajnih postupaka koje vode upravna tijela, europski istražni nalog izdaje prekršajni sud na prijedlog nadležnog tijela koje vodi prekršajni postupak.“

Zakonskim je tekstom u članku 42.a stavku 2. posebno istaknuto za koje se države i na koje radnje prikupljanja dokaza ovaj oblik pravosudne suradnje ne primjenjuje. Naime iz punog naziva Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije jasno proizlazi kako se njime regulira pravosudna suradnja u kaznenim stvarima sa svim državama članicama Europske unije. Nažalost, ponešto od neželjene kompleksnosti sustava međunarodne suradnje ipak je ostalo. U vrijeme ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju u tijeku je bio postupak ubrzane implementacije svih postojećih zakonodavnih akata u području pravosudne suradnje zbog promjena koje je donio Lisabonski ugovor. Ponekad je bilo zapravo frustrirajuće koliko se usložnio cijeli sustav, u kojem su neke države članice primjenjivale obrasce karakteristične za pravosudnu suradnju, a neke zamolnice u okviru međunarodne pravne pomoći. Proces implementacije znatno se ubrzao nakon prosinca 2014. godine, kad je Lisabonski ugovor u punom opsegu stupio na snagu i u odnosu na područje pravosudne suradnje u kaznenim stvarima, međutim neke države imaju trajno drugačiji status glede zakonodavnih akata u području pravosudne suradnje. Radi se o opciji *opt out*,²⁶ koju su zatražile Velika Britanija, Kraljevina Danska i Republika Irska. I dok je Velika Britanija odlučila iskoristiti mogućnost *opt in* u pogledu primjene te Direktive, odnosno da je primjenjuje i bude obvezna postupati po istoj, Irska nije iskoristila navedenu mogućnost, stoga se europski istražni nalog ne može izdati u odnosu na Irsku. Još je složenija situacija s Danskom, koja ima trajni *opt out*, odnosno nema uopće mogućnost odlučiti da primjenjuje taj oblik pravosudne suradnje, tako da u odnosu na te dvije države i dalje ostaju na snazi svi postojeći oblici

---

²⁶ Radi se o izuzeću (klauzula *opt out*) od obveze primjene zakonodavstva Europske unije na određenom području.

pravosudne suradnje i međunarodne pravne pomoći.²⁷ Slijedom navedenog i zakonski tekst izričito isključuje primjenu tog instrumenta u odnosu na Dansku i Irsku.

Ono što Zakonom o pravosudnoj suradnji nije posebno navedeno, ali proizlazi iz pozitivne definicije područja primjene europskog istražnog naloga, za koji ističe da se primjenjuje na prekogranično prikupljanje dokaza, jest to da se njime ne regulira pravosudna suradnja pri obavljanju procesnih radnji (primjerice dostave) kao ni oblici suradnje kojima se prenosi nadležnost za provođenje postupka (ustup i preuzimanje kaznenog progona).

Europski istražni nalog, prema već ustaljenoj praksi u okviru pravosudne suradnje, a kako propisuje članak 42.b Zakona o pravosudnoj suradnji, izdaje se „na propisanom obrascu koji je sastavni dio ovog Zakona“ te on mora sadržavati zakonom propisane podatke. Prema članku 42.e Zakona o pravosudnoj suradnji europski istražni nalog prosljeđuje se neposredno nadležnom tijelu izvršenja ili putem kontakt-točaka Europske pravosudne mreže u kaznenim stvarima. Zanimljivo je da se, prema članku 42.b stavku 2. Zakona o pravosudnoj suradnji, europski istražni nalog izdaje i na zahtjev okrivljenika i/ili njegova branitelja koji mogu zatražiti izdavanje europskog istražnog naloga u svrhu prikupljanja dokaza na području država članica, a sve u skladu s odredbama domaćeg prava. Namjera europskog zakonodavca očito je bila da se takvom odredbom kroz oživotvorenje načela jednakosti oružja između stranaka u kaznenom postupku balansiraju mogućnosti obrane i optužbe, koja uspostavljenim mehanizmima prekograničnog prikupljanja dokaza puno lakše dolazi do potrebnih dokaza od obrane.²⁸

Glede uvjeta za izdavanje europskih istražnih naloga Zakon o pravosudnoj suradnji u članku 42.c izričito navodi nužnost i razmjernost za svrhu samog postupka te da dokazna radnja ili radnje navedene u europskom istražnom nalogu mogu biti određene u postupku koji se vodi u državi izdavanja.

Nerijetko se u okviru Europske komisije razmatralo pitanje razmjernosti primjene nekih oblika pravosudne suradnje. Naime unatoč načelnom poštivanju načela razmjernosti, koje je ujedno i dio Povelje o temeljnim pravima, često je dolazilo do izražaja potpuno drugačije tumačenje i primjena tog načela.²⁹ Novelom Zakona o pravosudnoj suradnji stoga se u uvodne odredbe među

---

²⁷ Vidi točke 43.-45. Recitala Direktive o europskom istražnom nalogu.

²⁸ Vidi i *Fair Trials International's response to the adopted European Investigation Order Directive*, ožujak 2014., dostupno na: <https://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjLgcmC9pPXAhWIKVAKHchZDO4QFgg-MAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.fairtrials.org%2Fwp-content%2Fuploads%2FEIO-Position-Paper1.pdf&usg=AOvVaw1V1STuFx3GrfZhpqIXHEgU>.

²⁹ Poznate su situacije kada bi europski uhidbeni nalog bio izdan zbog krađe kokoši ili piva.

načela pravosudne suradnje člankom 3.a Zakona o pravosudnoj suradnji uvodi i novo načelo poštivanja temeljnih prava i načela razmjernosti. Konkretizacija tog načela donekle je provedena i kroz ostale odredbe o europskom istražnom nalogu, ali cilj je bio da se uvođenjem tog načela u uvodne odredbe usmjere tijela koja primjenjuju Zakon u primjeni i tumačenju pojedinih odredaba ovog Zakona. Glede zahtjeva da dokazna radnja čije se provođenje traži europskim istražnim nalogom mora biti dopuštena i u domaćem postupku, tumačimo da je cilj te odredbe bio sprečavanje *forum shoppinga* u smislu traženja intruzivnije vrste radnje koja bi se u nekoj državi mogla lakše provesti nego u domaćem postupku, odnosno da se provođenjem dokazne radnje u drugoj državi članici ne pogoršava položaj osobe za koju predložena radnja ima posljedice. Iz prethodno iznesenog možemo zaključiti kako je glavno tijelo koje procjenjuje razmjernost pri odabiru dokazne radnje nadležno tijelo države izdavanja. Međutim određene ovlasti i dužnosti u procjeni razmjernosti ima i država izvršenja. Unatoč nastojanju da suradnja između pravosudnih tijela država članica u Europskoj uniji bude u što većoj mjeri olakšana i ubrzana, ipak se zatražena radnja može u određenim situacijama izmijeniti, pa čak i odbiti iz razloga koji predstavljaju odraz primjene načela *locus regit actum*. Radi se o situaciji kada, prema članku 42. stavku 1. i stavku 3. Zakona o pravosudnoj suradnji:

- „nadležno pravosudno tijelo može provesti dokaznu radnju koja je po svojoj prirodi blaža od radnje navedene u europskom istražnom nalogu ako bi se tom dokaznom radnjom postigao isti rezultat“ te
- „nadležno pravosudno tijelo može provesti dokaznu radnju različitu od one navedene u europskom istražnom nalogu ako: a) dokazna radnja navedena u europskom istražnom nalogu ne postoji prema domaćem pravu; ili b) dokaznu radnju navedenu u europskom istražnom nalogu ne bi bilo moguće odrediti u usporedivom domaćem predmetu.“

Prema stavku 4. istog članka o opisanim okolnostima pravosudno tijelo koje izvršava europski istražni nalog prije same izmjene radnje obavještava nadležno tijelo države izdavanja, koje može odlučiti povući ili izmijeniti europski istražni nalog.

Iznimka od opisanog pravila da u određenim situacijama pravosudno tijelo koje izvršava europski istražni nalog može izmijeniti zatraženu dokaznu radnju drugom ako zatražena ne postoji u domaćem pravu ili se ne bi mogla odrediti u usporednom domaćem postupku, a takva iznimka postoji glede strogo definiranih dokaznih radnja koje će se uvijek provesti, a to su, prema članku 42. stavku 2. Zakona o pravosudnoj suradnji: pribavljanje informacija ili dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela Republike Hrvatske ili onih koje su sadržane u bazama podataka koje vodi policija ili pravosudna tijela i izravno su dostupne pravosudnom tijelu izvršenja u okviru kaznenog postupka; radnje ispitivanja osoba, bilo koja dokazna radnja koja se prema domaćem pravu pro-

vodi bez sudske nagode te podaci o identitetu osoba koje imaju pretplatu na određeni telefonski broj ili IP-adresu.

Međutim, prema članku 42. stavku 5., u situacijama kada „zatražena dokazna radnja navedena u europskom istražnom nalogu ne postoji u domaćem pravu ili je ne bi bilo moguće odrediti u usporedivom domaćem predmetu i ako ne postoji nijedna druga dokazna radnja koja bi imala isti rezultat kao zatražena dokazna radnja, nadležno pravosudno tijelo obavještava tijelo izdavanja da nije u mogućnosti osigurati zatraženu pomoć“.

Kao što je prethodno opisano, poštivanje načela razmjernosti česta je tema u europskim okvirima kad je pravosudna suradnja u pitanju, a dio je i šireg pristupa o poštivanju temeljnih prava u vrlo konkretnim situacijama u okviru pravosudne suradnje. Prvo bismo istaknuli kako je Direktiva o europskom istražnom nalogu donesena po redovitoj zakonodavnoj proceduri koju predviđa Lisabonski ugovor, a u kojoj zakonodavnu ovlast dijele Vijeće Europske unije i Europski parlament. Uključenost Europskog parlamenta bila je vidljiva tijekom zakonodavnog postupka pri provođenju trijaloga između Europske komisije, Vijeća Europske unije i Europskog parlamenta i imala je znatan utjecaj na krajnji rezultat tog zakonodavnog akta, koji kao glavnu razliku u odnosu na prethodne oblike pravosudne suradnje uvodi klauzulu ljudskih prava kao izričiti razlog za odbijanje priznavanja i izvršenja naloga. Ta je odredba implementirana u Zakon o pravosudnoj suradnji u članak 42. stavak 2. točku d.

Nadalje, prema novijem razvoju europskog prava, tema ljudskih prava u okviru postupaka po pravosudnoj suradnji aktualizirala se i kroz presudu Suda Europske unije Aranyosi i Caldaru³⁰ te je u toj odluci Sud nedvojbeno upozorio na dužnost države izvršenja europskog uhićenog naloga da provjeri mogućnosti zadiranja u temeljna prava tražene osobe koja se predaje u državu izdavanja te ukoliko ne dobije dostatna jamstva da do toga neće doći, dužna je i okončati postupak izvršenja europskog uhićenog naloga, što nije bilo predviđeno tekстом Okvirne odluke. Stoga je uvođenje načela poštivanja temeljnih prava, zajedno s načelom razmjernosti, u opće odredbe Zakona o pravosudnoj suradnji kako bi se dužnost poštivanja temeljnih prava odnosila na sve predmete pravosudne suradnje opravdano u kontekstu smjera daljnjeg razvoja europskog prava.

Zakon o pravosudnoj suradnji u članku 42.d predviđa mogućnost da domaće pravosudno tijelo koje izdaje europski istražni nalog istakne zahtjev za poštivanje posebnih uvjeta ili formalnosti koji bi trebali biti uzeti u obzir pri izvršavanju europskih istražnih naloga te prisutnost predstavnika države izdavanja provođenju dokazne radnje ispitivanja. Ta mogućnost traženja poštivanja posebnih formalnosti pri izvršavanju europskog istražnog naloga poznata je

---

³⁰ Presuda Suda Europske unije u spojenim predmetima Aranyosi i Caldaru C-404/15 i C-659/15 PPU.

još iz sustava međunarodne pravne pomoći i predstavlja oživotvorenje načela *forum regit actum* u određenoj mjeri koja je potrebna za iskoristivost dokaza u državi izdavanja europskog istražnog naloga. Navedena mogućnost i do sada je bila predviđena Drugim dopunskim protokolom Europske konvencije o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima iz 2001. godine te nekim bilateralnim ugovorima, a pravosudna su tijela u zamolnicama za međunarodnu pravnu pomoć često tražila udovoljenje određenim procesnim formalnostima (primjerice uručenje pouke o pravima prije ispitivanja ili audio-vizualno snimanje prvog ispitivanja okrivljenika i slično). Prema članku 42.h stavku 2. Zakona o pravosudnoj suradnji, u slučaju kad je Republika Hrvatska država izvršenja europskog istražnog naloga ti će zahtjevi biti uzeti u obzir ukoliko nisu u protivnosti s domaćim pravnim poretkom. Često se u zamolnicama za međunarodnu pravnu pomoć tražila suglasnost za prisustvovanje predstavnika stranih tijela pri radnjama izvršenja zamolnice. Europski istražni nalog uređuje korištenje tih vrlo često korištenih mogućnosti u okviru jednog instrumenta. Ovlast prisutnosti zatraženim radnjama ne znači da predstavnici država članica na području Republike Hrvatske tijekom provođenja zatraženih dokaznih radnja imaju ovlast provoditi te dokazne radnje, pa ni ispitivati osobe, budući da je provođenje takvih radnja u isključivoj ovlasti nadležnih tijela Republike Hrvatske, osim u slučaju izričitog drugačijeg dogovora.

Vežano za prisutnost predstavnika stranih tijela na području druge države članice, Zakon o pravosudnoj suradnji, slijedeći tekst Direktive, u člancima 42.p i 42.r vrlo je konkretno definirao građanskopravnu i kaznenopravnu odgovornost za radnje i štetu nastalu prilikom boravka na području druge države članice, a vežano za izvršenje europskog istražnog naloga. Zakon o pravosudnoj suradnji tretira predstavnike druge države na jednak način kao službene osobe Republike Hrvatske glede kaznenopravne odgovornosti za djela koja oni počine ili koja se počine nad njima, a detaljno uređuje i pitanje odgovornosti glede moguće štete koja nastane njihovim djelovanjem na području Republike Hrvatske.

Glede komunikacije između pravosudnih tijela, postoji niz odredaba kojima se uređuje komunikacija između pravosudnog tijela države izvršenja i pravosudnog tijela države izdavanja. Važno je napomenuti da se odredba o jeziku iz članka 9. općih odredaba Zakona o pravosudnoj suradnji primjenjuje i na postupke po europskom istražnom nalogu, pa će se prihvatiti i prijevod europskog istražnog naloga na engleskom jeziku ukoliko se radi o žurnom postupanju i uz uvjet uzajamnosti. Osim putova komunikacije koji su, kao što je prethodno navedeno, izravni ili putem kontakt-osoba Europske pravosudne mreže u kaznenim stvarima (42.e Zakona o pravosudnoj suradnji), važno je istaknuti i određene formalnosti same pisane korespondencije. Osim obrasca za izdavanje europskog istražnog naloga (potvrda 14.A) postoji i obrazac formalne

potvrde o primitku europskog istražnog naloga (obrazac 14.B), koji se nalazi u prilogu ovog Zakona i koji se šalje u roku od sedam dana od zaprimanja. U prilogu Zakona o pravosudnoj suradnji nalazi se i obrazac kojim se obavještava državu članicu u kojoj se nalazi subjekt nadzora i čija tehnička pomoć nije potrebna (14.C). Glede same komunikacije, člankom 42.s propisana je dužnost poštivanja tajnosti za obje uključene države glede izdanog europskog istražnog naloga i glede prikupljenih i dostavljenih dokaza državi izvršenja.

Nadalje, manje formalno, ali uvijek uz pisani zapis o poslanoj obavijesti, prema članku 42.o Zakona o pravosudnoj suradnji postoji obveza obavještavanja nadležnog tijela izdavanja o postojanju razloga za odgodu izvršenja europskog istražnog naloga, o promjeni dokazne radnje ili nemogućnosti primjene zatražene radnje, o nepotpunom obrascu, ako se u konkretnom slučaju ne može postupiti u skladu s posebno postavljenim zahtjevima, o odbijanju priznavanja i izvršenja europskog istražnog naloga te o novim okolnostima bitnim za izbor dokazne radnje u državi izdavanja kako bi država izdavanja europskog istražnog naloga imala mogućnost reagiranja na takvu obavijest.

Iz članaka 42.l i 42.n vidljivo je da je posebna pozornost posvećena činjenici da se i pred domaćim tijelom vodi postupak, pa je tako ta okolnost mjero-davna za odgodu postupanja po europskom istražnom nalogu, kao i za odgodu dostavljanja dokaza ukoliko bi zatraženim postupanjem bili ugroženi domaći postupci ili ako se isti koriste u domaćim postupcima te ako bi time bila pro-uzročena ozbiljna i nepopravljiva šteta za osobu na koju se dokaz odnosi. Ipak je u određenim situacijama predviđena mogućnost privremene predaje zatraženih dokaza kada su isti neophodni za postupak u državi izdavanja. Prilikom dostavljanja pribavljenih dokaza domaće pravosudno tijelo može zahtijevati da se dokazi vrate kada prestane potreba za njima u državi izdavanja, odnosno ovisno o dogovoru između pravosudnih tijela.

Prema članku 42.k Zakona o pravosudnoj suradnji glede odredaba o rokovima za izvršenje europskog istražnog naloga imalo se na umu da se isti u većini slučajeva izdaju u inicijalnim fazama postupka, koji su često ograničeni rokovima, te postoji nužnost brze reakcije kako bi prikupljanje dokaza rezultiralo okončanjem istrage ili njezinim pravilnim usmjeravanjem. Tako Zakon o pravosudnoj suradnji izričito predviđa da se dokazi kojima pravosudno tijelo države izvršenja već raspoláže dostavljaju državi izdavanja bez odgode, dok se „zatražena dokazna radnja, kada ne postoje razlozi za odgodu i odbijanje, provodi u rokovima predviđenima za provođenje dokazne radnje u domaćem pravu te joj se daje jednaka prednost kao i u usporedivom domaćem predmetu, a može i žurnije ako je takav zahtjev istaknut i ako ne postoje objektivne smetnje za njeno provođenje u zatraženim rokovima. Neovisno o rokovima predviđenim domaćim pravom, nadležno pravosudno tijelo odlučuje o provođenju zatražene dokazne radnje bez odgode, a najkasnije 30 dana (s mogućnošću

produljenja ovog roka za još 30 dana) od primitka europskog istražnog naloga te provodi zatraženu dokaznu radnju bez odgode, a najkasnije 90 dana od donošenja odluke o njezinom provođenju.“

Glede troškova, osim samog teksta Direktive, radna je skupina uzela u obzir i da se tijekom postupka pružanja međunarodne pravne pomoći, pa i tijekom postupaka u okviru pravosudne suradnje, često pojavljivalo pitanje definiranja odgovorne države za troškove nastale izvršavanjem zamolnica za međunarodnu pravnu pomoć, odnosno zahtjeva u okviru pravosudne suradnje koji bi bili neuobičajeno visoki. Neovisno o načelnoj formulaciji da troškove izvršenja europskog istražnog naloga nastale na njezinu području snosi Republika Hrvatska, kao standardna praksa i u okviru međunarodne pravne pomoći, često se kao posebno problematično pitanje postavljalo pitanje definiranja izvanrednih troškova, kao i tko je u obvezi snositi takve troškove. To se pitanje uobičajeno postavljalo u okviru primjene naloga o osiguranju imovine i predmeta, pa je tako Zakon o pravosudnoj suradnji u člancima 13. i 42.g detaljnije uredio to pitanje nešto drugačije u odnosu na europski istražni nalog te u odnosu na naloge o osiguranju i oduzimanju imovine i predmeta, uz uvjet da se radi o iznimno visokim troškovima. Kada se radi o izdavanju europskog istražnog naloga, u iznimnim situacijama kada se ne može postići suglasnost s državom izvršenja europskog istražnog naloga u pogledu troškova, nadležno pravosudno tijelo može odlučiti u potpunosti ili djelomično povući europski istražni nalog ili zadržati europski istražni nalog i snositi dio troškova koji se smatraju iznimno visokima.

Glede postupka izvršavanja europskih istražnih naloga, Zakon o pravosudnoj suradnji u članku 5. stavku 1. propisuje da su za zaprimanje europskih istražnih naloga nadležna županijska državna odvjetništva prema mjestu gdje treba provesti dokaznu radnju, odnosno gdje se dokazi nalaze. Pitanje konceptijskog uređenja postupka izvršavanja europskog uhiđenog naloga raspravljano je na samom početku rada radne skupine. S obzirom na to da se europski istražni nalog odnosi jednako na kaznene i prekršajne postupke, i to u svim fazama tih postupaka, kao prvi korak u rješavanju tog pitanja radna je skupina razdvojila pitanje izvršavanja europskih istražnih naloga od pitanja zaprimanja europskih istražnih naloga. Nadalje, radna se skupina vodila idejom da je, zbog strukture domaćeg kaznenog postupka, prema kojoj državni odvjetnik ima ovlast i dužnost prikupljanja dokaza, a sud njihova izvođenja na glavnoj raspravi, najbolje rješenje da nadležno županijsko državno odvjetništvo zaprima europske istražne naloge, koje onda može i proslijediti nadležnom tijelu na izvršavanje. Uzelo se u obzir da državni odvjetnik ili samostalno nalaže pribavljanje dokaza ili takvu odluku donosi sud po prijedlogu državnog odvjetnika, pa se smatralo učinkovitim odmah uključiti državnog odvjetnika u postupak za izvršavanje europskog istražnog naloga. To proizlazi ne samo

iz nastojanja da se i postupak izvršavanja europskog istražnog naloga provede što sličnije pravilima domaćeg prava kad je u pitanju prikupljanje dokaza nego i u svrhu olakšavanja poštivanja strogih zakonskih rokova za njegovo izvršavanje. Osim toga određivanje provođenja nekih dokaznih radnji koje se prema domaćem pravu provode na temelju odluke suda uključuje inicijalni prijedlog državnog odvjetnika te se time osigurava sudski nadzor osiguranja poštivanja temeljnih prava. Državni odvjetnik također u slučaju odbijanja u pravilu ima pravo žalbe te se time osigurava pravni okvir za dvostupanjsko postupanje. Osim navedenog također se vodilo računa da je cilj i ovog oblika pravosudne suradnje unapređenje učinkovitosti i ubrzavanja suradnje, među ostalim i propisivanjem neposredne komunikacije između pravosudnih tijela. Budući da samo izvršavanje europskog istražnog naloga može podrazumijevati uključenost sudova i državnih odvjetništava, kao i prekršajnih sudova, ovisno o vrsti zatražene radnje, u svrhu realizacije zadanih ciljeva olakšavanja i ubrzavanja postupaka suradnje, smatralo se optimalnim rješenjem odrediti županijsko državno odvjetništvo kao nadležno tijelo za zaprimanje europskih istražnih naloga.

Zakon o pravosudnoj suradnji u članku 42.j propisao je i odredbe za nepriznavanje ili neizvršenje europskog istražnog naloga te, prema ustaljenoj praksi, razlikuje fakultativne razloge za odbijanje, odnosno slučajeve u kojima nadležno pravosudno tijelo može odlučiti hoće li izvršiti ili odbiti priznanje, a to su: postojanje imuniteta ili povlastica ako se radi o djelima koja se tiču slobode medija ili slobode izražavanja te kada se traži provođenje takve vrste dokazne radnje koja se u domaćim postupcima ne bi mogla odrediti. Obligatorni razlozi za odbijanje, odnosno slučajevi u kojima nadležno pravosudno tijelo neće priznati i izvršiti europski istražni nalog, jesu: interesi nacionalne sigurnosti, načelo *ne bis in idem*, kada je djelo počinjeno na teritoriju Republike Hrvatske, a ne postoji dvostruka kažnjivost, ukoliko izvršenje dokazne radnje navedene u europskom istražnom nalogu ne bi bilo u skladu s obvezama iz članka 6. Ugovora o Europskoj uniji i Poveljom o temeljnim pravima Europske unije, nepostojanje dvostruke kažnjivosti osim za 32 kataloška kaznena djela te, ako se takva radnja ne bi mogla provesti u domaćem postupku za takvo djelo.

Zakonom su propisane i određene specifičnosti u odnosu na te odredbe, od kojih kao bitnu navodimo kako se u odnosu na prethodno spomenute dokazne radnje iz članka 42. i stavka 2. ne može pozvati na razlog za odbijanje izvršenja europskog istražnog naloga zbog nepostojanja dvostruke kažnjivosti (osim za 32 kataloška kaznena djela) niti se može odbiti jer takva radnja ne bi mogla biti provedena u domaćem postupku za isto djelo.

Uzimajući u obzir postupanje u okviru domaćeg kaznenog postupka, a u nastojanju da izvršenje europskog istražnog naloga bude u što većoj mjeri usklađeno s postupanjem u domaćim postupcima, odlučeno je da se neće do-

nositi posebna odluka o priznavanju, nego samo „provođenje dokazne radnje zatražene europskim istražnim nalogom od strane nadležnog tijela predstavlja njegovo priznanje. Europski istražni nalog izvršava se sukladno odredbama domaćeg postupovnog prava, osim ako se ne utvrdi postojanje razloga za nepriznavanje ili neizvršenje ili postojanje razloga za odgodu predviđenih ovim Zakonom. U svrhu izvršenja europskog istražnog naloga nadležno županijsko državno odvjetništvo, postupajući u skladu s domaćim pravom, poduzima radnje potrebne za njegovo izvršenje propisane domaćim pravom“, kako propisuje članak 42.h Zakona. Međutim, ukoliko je rješenjem odbijeno provođenje određene dokazne radnje, tada se rješenje kojim se odbija priznanje i izvršenje europskog istražnog naloga dostavlja nadležnom državnom odvjetniku, koji ima pravo žalbe pod uvjetima propisanim domaćim pravom u roku od tri dana. Uzimajući u obzir prirodu postupka po europskom istražnom nalogu kojim se samo pruža pomoć u postupku druge države članice, u članku 42.m stavku 2. izričito se navodi kako se žalbom ne mogu osporavati materijalnopravni razlozi za izdavanje europskog istražnog naloga, nego se mogu preispitati samo u postupku pokrenutom u državi izdavanja.

3.2.2. Posebne odredbe za pojedine dokazne radnje

U posebnom dijelu glave o europskom istražnom nalogu posebno su regulirane određene vrste dokaznih radnja za koje je bilo potrebno donijeti nešto razrađene odredbe glede postupanja domaćih pravosudnih tijela kada postupaju kao tijela države izdavanja i države izvršenja. Posebno regulirane radnje tiču se privremenog premještaja u Republiku Hrvatsku i iz nje osoba kojima je oduzeta sloboda radi provođenja dokazne radnje, zatim radnja ispitivanja putem videokonferencije ili druge vrste audio-vizualnog prijenosa, radnja ispitivanja putem telefonske konferencije, radnja pribavljanja podataka o bankovnim i drugim financijskim računima, pribavljanja podataka o bankovnom i drugom financijskom poslovanju, dokazne radnje prikupljanja dokaza u realnom vremenu, neprekidno i tijekom određenog vremenskog razdoblja, uporaba prikrivenih istražitelja, nadzora telekomunikacija uz tehničku pomoć druge države članice i bez nje te privremeno oduzimanje predmeta koji će poslužiti kao dokaz.

Detaljnija analiza dokaznih radnji koje su predviđene u ovom dijelu glave o europskom istražnom nalogu zahtijevala bi mnogo opširniju analizu propisanih radnja od teksta jednog članka. Stoga ćemo se za potrebe predstavljanja zakonskih izmjena kratko osvrnuti na radnje koje predstavljaju novost u odnosu na dosadašnje mogućnosti međunarodne kaznenopravne suradnje. Pretpostavljamo da je većina predviđenih radnja u posebnom dijelu rezultat želje za modernijim uređenjem suradnje pravosudnih tijela, koja uzima u obzir i najnovija tehnološka i druga dostignuća koja se koriste u prikupljanju dokaza.

Institut privremenog premještaja osoba, reguliran odredbama 42.t i 42.u Zakona o pravosudnoj suradnji, kojima je oduzeta sloboda u svrhu njihove prisutnosti u kaznenom postupku druge države članice, nije nov institut, budući da je bio predviđen i Europskom konvencijom o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima (članak 11.) i nekim bilateralnim ugovorima.³¹ Zanimljivost predstavlja nova mogućnost izdavanja europskog istražnog naloga u svrhu privremenog premještaja iz Republike Hrvatske osoba kojima je oduzeta sloboda radi provođenja dokazne radnje za potrebe postupka u Republici Hrvatskoj propisana člancima 42.v i 42.z. Radi se o situacijama u kojima bi bilo potrebno da se osoba iz Republike Hrvatske dovede na područje druge države članice radi provođenja dokazne radnje za potrebe postupka u Republici Hrvatskoj. Takva radnja provodi se uz suglasnost osobe kojoj je oduzeta sloboda, a oduzeta joj je sloboda i tijekom vremena provedenog u državi članici izvršenja, i to joj se vrijeme uračunava u oduzimanje slobode u Republici Hrvatskoj. Glede izvršavanja te radnje na temelju europskog istražnog naloga izdanog od druge države članice, odluku o tome donosi nadležno županijsko državno odvjetništvo, a sama radnja provodi se dogovorom između nadležnih služba ministarstva unutarnjih poslova i nadležnog tijela izdavanja. U odnosu na ovu radnju imamo i dodatnu osnovu za odbijanje, a to je zbog nedostatka suglasnosti dotične osobe. Osobi glede koje se primjenjuje ova mjera se tijekom boravka na području Republike Hrvatske jamči poštivanje načela specijalnosti. Napominje se da troškove ove radnje snosi Republika Hrvatska.

Prema člancima 42.aa i 42.ab Zakona o pravosudnoj suradnji europski se istražni nalog može izdati i u svrhu ispitivanja putem videokonferencije svjedoka ili vještaka te se takav europski istražni nalog izvršava i u odnosu na osumnjičenika ili okrivljenika, što do sada nije bio slučaj.³² Ovdje je također potrebno pribaviti suglasnost osobe za provođenje te radnje, a postoje i dodatne pravne osnove za odbijanje (nepostojanje suglasnosti te protivnost domaćem pravnom poretku). Odluku o provedbi radnje donosi nadležno županijsko državno odvjetništvo, koje jednako tako može i odbiti izvršenje europskog istražnog naloga. Zakon o pravosudnoj suradnji detaljnije je uređio i samo provođenje ove dokazne radnje u vidu poštivanja procesnih formalnosti.

Novost predstavlja i članak 42.ac Zakona o pravosudnoj suradnji, koji predviđa mogućnost provođenja telefonske konferencije, odnosno izdavanje i izvr-

---

³¹ Primjerice članak 29. Ugovora između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima iz 1994. godine. Ista je mogućnost bila predviđena i već spomenutim bilateralnim ugovorom s Bosnom i Hercegovinom.

³² Republika Hrvatska glavnom tajniku Vijeća Europe uputila je izjavu vezanu za članak 9. stavak 8. i 9. Drugog dopunskog protokola Europske konvencije o uzajamnoj pomoći u kaznenim stvarima iz 2001. godine, temeljem koje se ispitivanje putem videokonferencije ne provodi u odnosu na osumnjičenike i okrivljenike.

šavanje europskog istražnog naloga i u svrhu ispitivanja osobe koja se nalazi na državnom području druge države članice u svojstvu svjedoka ili vještaka putem telefonske konferencije. Za odluku o izvršavanju te dokazne radnje nadležno je županijsko državno odvjetništvo, a procesne odredbe o izvršavanju i potrebnoj suglasnosti kojima je regulirano ispitivanje putem videokonferencije primjenjuju se na odgovarajući način glede telefonske konferencije.

U člancima 42.ad do 42.ag Zakona o pravosudnoj suradnji propisano je i izdavanje i izvršavanje europskog istražnog naloga u svrhu pribavljanja podataka o bankovnim i drugim financijskim računima te u svrhu pribavljanja podataka o bankovnom i drugom financijskom poslovanju.

Zakonom o pravosudnoj suradnji, člancima 42.ah i 42.ai, posebno je regulirano provođenje dokazne radnje prikupljanja dokaza u realnom vremenu, neprekidno i tijekom određenog vremenskog razdoblja, u što spada praćenje financijskih transakcija, kontrolirane isporuke, ali i druge radnje prikupljanja dokaza u realnom vremenu, neprekidno i tijekom određenog vremenskog razdoblja. Odluku o izvršavanju tih mjera, ako ih zatraži nadležno tijelo države izdavanja, donosi županijsko državno odvjetništvo, koje provođenje tih radnja predlaže i u domaćem kaznenom postupku. Ovdje ćemo samo napomenuti da dokazna radnja kontroliranih isporuka do sada nije bila dopuštena budući da je Republika Hrvatska na članke 17., 18. i 19. Drugog dopunskog protokola Europskoj konvenciji o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima stavila rezerve.³³ Isto vrijedi i za mogućnost prikupljanja dokaza pomoću prikrivenih istražitelja. Prema člancima 42.aj i 42.ak Zakona o pravosudnoj suradnji ta se dokazna radnja provodi na temelju odluke suca istrage, a po zahtjevu nadležnog županijskog državnog odvjetnika. Važno je napomenuti da se „uporaba prikrivenih istražitelja provodi u skladu s domaćim pravom. Domaća tijela koja izvršavaju europski istražni nalog imaju isključivo pravo djelovanja, upravljanja i nadzora nad aktivnostima povezanim s uporabom prikrivenih istražitelja. Trajanje ove mjere, detaljni uvjeti i pravni status uključenih službenika tijekom provedbe ove mjere dogovara se s nadležnim tijelom države izdavanja, ali nikada suprotno domaćem pravu“.

Glede izdavanja europskog istražnog naloga radi nadzora telekomunikacija uz tehničku pomoć druge države članice, Zakon o pravosudnoj suradnji u člancima 42.al i 42.am propisuje da „nadležno županijsko državno odvjetništvo, nakon što pribavi odluku suca istrage, može u skladu s domaćim pravom izdati europski istražni nalog za presretanje računalnih podataka, nadzor i tehničko snimanje telefonskih razgovora i drugih telekomunikacija na daljinu te provjeru uspostavljanja telekomunikacijskih kontakata u državi članici od koje je potrebno osigurati tehničku pomoć“. U slučaju uključenosti više država

---

³³ Navedeni su se članci odnosili na prekogranično promatranje, kontrolirane isporuke i uporabu prikrivenih istražitelja.

članica u provođenje te dokazne radnje Zakon o pravosudnoj suradnji prednost daje državi članici na čijem se teritoriju nalazi subjekt nadzora, a navode se i nužni podaci koje takav europski istražni nalog mora sadržavati. Također se može zatražiti „prijepis, dekodiranje ili dešifriranje zapisa, podložno suglasnosti nadležnoga tijela države izvršenja“.

Prema članku 42.an Zakona o pravosudnoj suradnji tu je dokaznu radnju moguće provesti i bez odlučivanja države članice u kojoj se nalazi subjekt nadzora i čija tehnička pomoć nije potrebna, ali uz obvezno obavještanje te države članice. Ta dokazna radnja predstavlja značajan iskorak u području međunarodne kaznenopravne suradnje, koji je usuglašen pod utjecajem razvoja modernih tehnologija. Naime radi se o situacijama kada se radnja, strogo tehnički gledano, provodi na državnom području druge države članice. Sukladno temeljnim načelima međudržavnih odnosa, koji se zasnivaju na poštivanju suverene vlasti drugih država, provođenje službenih radnja na teritoriju druge države članice provode isključivo njezina tijela. Načelo teritorijalnosti temeljno je načelo koje određuje granice postupanja državnih tijela, odraz je suverene vlasti kao isključive vlasti neke države nad svojim teritorijem i do sada su se u okviru tog načela dogovarali svi vidovi međunarodne kaznenopravne suradnje. Opisana radnja provodi se samo uz obavijest druge države članice, a u slučaju Republike Hrvatske obavijest o nadzoru šalje se Županijskom sudu u Zagrebu. Zakon o pravosudnoj suradnji propisuje da će „sud bez odgode, a najkasnije u roku od 96 sati od primitka obavijesti obavijestiti nadležno tijelo države članice koja nadzire o sljedećem: a) da se nadzor ne može izvršiti ili se prekida; i b) da se sav prethodno nadzirani materijal dok se subjekt nadzora nalazio na državnom području Republike Hrvatske ne može upotrijebiti kao dokaz u kaznenom postupku“. Kao što je vidljivo, ostaje mogućnost osporavanja dopuštenosti provođenja navedenih radnja u roku od 96 sati od primitka obavijesti, uz uputu državi koja je obavijest poslala. U slučajevima kada pravosudna tijela Republike Hrvatske provode navedenu radnju, županijsko državno odvjetništvo šalje obavijest o provođenju radnje nadležnom tijelu države na čijem se području nalazi subjekt nadzora. Napominjemo kako je propisivanje navedene mogućnosti odškrinulo vrata nadi-laženju formalnosti zasnovanih na poštivanju načela teritorijalnosti, o čemu se kao o posebnoj temi opširno raspravlja u okviru procesnog aspekta borbe protiv kibernetičkog kriminala.³⁴

Konačno, člancima 42.ao i 42.ap Zakona o pravosudnoj suradnji regulirano je i korištenje europskog istražnog naloga za privremeno oduzimanje predme-

---

³⁴ Vidi Zaključke Vijeća Europske unije o unapređenju kaznenog pravosuđa u kibernetičkom prostoru od 9. lipnja 2016. godine, dostupno na: <http://www.consilium.europa.eu/media/24300/cyberspace-en.pdf>.

ta koji će poslužiti kao dokaz. Sadržajno se radi o odredbama koje su prenesene iz glave III., a odnose se na uzajamno priznanje naloga o osiguranju dokaza.

3. UMJESTO ZAKLJUČKA – PERSPEKTIVA ZAKONA O PRAVOSUDNOJ SURADNJI

Kao što je u uvodnom dijelu i navedeno, Zakon o pravosudnoj suradnji ovom se izmjenom mijenja po četvrti put u zadnje četiri godine. Ako se ta činjenica sagledava izvan konteksta razloga takvih izmjena, doista bi se moglo govoriti o iznimnoj produktivnosti zakonodavca u ovom području. Štoviše, često se zakonodavca proziva zbog čestih zakonskih izmjena jer se smatra da je sasvim opravdana bojazan da su učestale zakonske izmjene prijetnja pravnoj sigurnosti te da ponekad mogu rezultirati otežavanjem suradnje, umjesto da bude postignut željeni cilj olakšavanja i ubrzanja suradnje.

Zakon o pravosudnoj suradnji jest „pravi europski zakon“ u smislu da se radi o zakonu kojim se isključivo prenosi europsko zakonodavstvo u području pravosudne suradnje u kaznenim stvarima. Sukladno obvezama koje proizlaze iz članstva u Europskoj uniji Republika Hrvatska je u obvezi transponirati sve doneseno zakonodavstvo u navedenom području u rokovima koji su uvijek konkretno određeni. Samo planiranje zakonodavnih aktivnosti ovisi o rokovima za implementaciju, koji su određeni zakonodavstvom Europske unije, te se nerijetko radi o aktima čija obveza transponiranja pada u slično vrijeme. U slučaju ove novele rok za implementaciju Direktive o pravu na pristup odvjetniku istekao je u studenom 2016. godine, dok je rok za implementaciju Direktive o europskom istražnom nalogu bio svibanj 2017. godine. Međutim bilo je potrebno uskladiti i donošenje izmjena Zakona o pravosudnoj suradnji, kojim se djelomično implementira Direktiva o pravu na pristup odvjetniku s novelom Zakona o kaznenom postupku, kojom se primarno prenose odredbe navedene Direktive. Takvo nastojanje da su svi aspekti učinkovite implementacije uzeti u obzir i koordinirani s komplementarnim pravnim okvirom katkad rezultira pomicanjem zadanih rokova. Unatoč trudu da se jednom zakonskom izmjenom obuhvati više zakonodavnih akata treba napomenuti da su učestale izmjene zakonskog teksta realnost ovog pravnog područja.

Kad govorimo o obvezama koje proizlaze iz europskog prava, a rezultiraju obvezom izmjene zakonodavnog okvira, potrebno je istaknuti da se Zakon o pravosudnoj suradnji mijenja i pod utjecajem judikature Suda Europske unije. Presude Suda Europske unije ne zadržavaju se uvijek na tumačenjima pojmova europskog prava, nego nerijetko nadopunjavaju i razjašnjavaju europsko zakonodavstvo na način koji zahtijeva donošenje provedbenih odredaba u domaćem zakonodavstvu. Usklađenje s praksom Suda Europske unije bilo je provedeno i kod treće izmjene Zakona o pravosudnoj suradnji 2015. godine. Tada se

smatralo da je područje primjene članka 22., koji je propisivao posebne uvjete izvršenja europskog uhidbenog naloga u odnosu na hrvatskog državljanina, a slijedom presuda Suda Europske unije u nizu predmeta,³⁵ neophodnim proširiti i na druge osobe.

U ovom trenutku bitne odluke Suda Europske unije u postupcima po europskom uhidbenom nalogu donesene u predmetima Petruhhin (C-182/15) i Aranyosi i Căldăraru (C-404/15) na vrlo konkretan način traže od pravosudnih tijela država članica da se prilagode izrekama presuda u pogledu postupanja. Radi se o dodatnim postupcima pribavljanja podataka relevantnih za postupak izvršenja europskog uhidbenog naloga. Radi se dakle o okolnostima i postupanjima koji nisu bili regulirani Okvirnom odlukom o europskom uhidbenom nalogu, pa utoliko nema ni harmonizacije postupanja u tom dijelu. Međutim činjenica je da se domaća tijela moraju prilagoditi takvim odlukama, što se u praksi i nastoji, ali rješavanje takvih situacija *ad hoc* pokazuje određene nedostatke budući da nema zakonom određene nadležnosti pojedinih tijela za postupanje. Ministarstvo pravosuđa prati razvoj prakse Suda Europske unije u ovom području, a pitanje potrebe uređivanja tih pitanja kroz zakonski tekst svakako je smisljeno raspraviti s praktičarima u okviru radne skupine prilikom nove, već sada izvjesne izmjene Zakona o pravosudnoj suradnji.

Osim o opisanim okolnostima svakako je potrebno da radna skupina razmotri i potrebu mijenjanja odredaba o europskom uhidbenom nalogu, i to u dijelu koji se odnosi na rokove. Naime u kasnijoj fazi zakonodavnog postupka te izmjene u lipnju ove godine Republika Hrvatska dobila je pristup Schengenskom informacijskom sustavu. Navedena okolnost utječe na odredbe o europskom uhidbenom nalogu i otvara mogućnost produženja rokova, koji su do sada, zbog nemogućnosti pristupa Schengenskom informacijskom sustavu, bili vrlo kratki i usklađeni s rokovima u domaćim kaznenim postupcima.

Konačno, neovisno o razvoju europskog prava na nivou Europske unije, postoji i aspekt unutarnjeg razvoja primjene europskog prava kroz domaće pravo. Praksa domaćih tijela često definira buduće zakonske izmjene u smislu detaljnijih formulacija ili detaljnijeg propisivanja postupanja. Praksa pravosudnih tijela dragocjen je izvor saznanja za zakonodavca o tome koliko su namjeravani ciljevi postignuti i postoji li prostor da se kroz unapređenje zakonskog teksta pridoneše i učinkovitosti pravosudne suradnje u cijelosti. Stoga je sudjelovanje predstavnika pravosudnih tijela u radnim skupinama za izradu zakona od iznimne važnosti, kao i doprinosi pravosudnih tijela u vidu dostavljanja mišljenja na prijedloge zakonskih tekstova. Tijekom rada na radnoj skupini za tu zakonsku izmjenu nastojalo se uvažiti sve nesporne prijedloge za

---

³⁵ Presuda Szymon Kozłowski od 17. srpnja 2008. godine broj C- 66/08, presuda I. B. od 21. listopada 2010. godine broj C-306/09, presuda Wolzemburg od 6. listopada 2009. godine broj C-123/08 te presuda Lopes Da Silva Jorge od 5. rujna 2012. godine broj C-42/11.

poboljšanje zakonskog teksta, uz zadržku da se kroz Zakon o pravosudnoj suradnji ne pretendira tumačiti europskog prava u pogledu onih odredaba glede kojih postoje znatni prijevori u stručnoj javnosti. Smislenim se pokazuje da se pitanje tumačenja europskog prava uputi Sudu Europske unije, koji je jedini nadležan za tumačenje odredaba europskog prava, pa i kad su te odredbe prenesene u domaće zakonodavstvo.

Europski istražni nalog novi je oblik pravosudne suradnje, od kojeg se puno očekuje. Europska je komisija tijekom vremenskog roka za implementaciju često naglašavala kako očekuje pravovremenu implementaciju i kako neće imati razumijevanja za neopravdana odugovlačenja. Europski istražni nalog ambiciozno bi trebao riješiti mnoge nedostatke koji su postojali u dosadašnjem funkcioniranju međunarodne pravne pomoći i pravosudne suradnje u području prikupljanja dokaza, a uočene nedostatke i poboljšanja svakako bi bilo lakše rješavati u okviru jednog instrumenta. Velik dio suradnje između pravosudnih tijela odnosi se upravo na prikupljanje dokaza, te se stoga ovaj oblik suradnje stavlja u posebni položaj u odnosu na ostale. Valja imati na umu i brojne bilateralne i multilateralne ugovore, kao i akte Europske unije koji ovaj oblik suradnje zamjenjuje.

Velike nade polažu se u europski istražni nalog i glede prikupljanja elektroničkih dokaza kao novog aspekta pribavljanja dokaza, koji se tek odnedavno ubrzano razvija i zahtijeva adekvatno rješavanje kako na europskom tako i na domaćem nivou.

Iz iznesenog možemo već sada zaključiti da je izvjesno kako će se iz prakse postupanja po europskom istražnom nalogu s vremenom razjasniti potreba za dodatnom, drugačijom, u svakom slučaju poboljšanom regulacijom određenih situacija, koja će biti rezultat i domaće prakse i prakse Suda Europske unije te, naravno, europskog zakonodavstva, koje se stalno razvija.

Ono što se već može predvidjeti jest skora peta izmjena i dopuna Zakona o pravosudnoj suradnji, koja će se primarno odnositi na implementaciju Direktive (EU) 2016/800 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičeni ili optuženici u kaznenim postupcima³⁶ (članak 17. odnosi se na postupke po europskom uhidbenom nalogu) te Direktive (EU) 2016/1919 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o pravnoj pomoći za osumnjičeničke i okrivljeničke u kaznenom postupku i za tražene osobe u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga,³⁷ koje se obje trebaju implementirati u prvom dijelu 2019. godine, i to

---

³⁶ Direktiva (EU) 2016/800 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičeni ili optuženici u kaznenim postupcima, Službeni list Europske unije L 132/1, 21. 5. 2016.

³⁷ Direktiva (EU) 2016/1919 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o pravnoj pomoći za osumnjičeničke i okrivljeničke u kaznenom postupku i za tražene osobe u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga, Službeni list Europske unije OJ L 297, 4. 11. 2016.

primarno u domaće kaznenopravno zakonodavstvo, ali postoji i potreba za određenom regulacijom u Zakonu o pravosudnoj suradnji. Prilika će, sasvim sigurno, biti iskorištena i za daljnje unapređenje zakonskog teksta, sukladno prethodno opisanim okolnostima. U svakom slučaju, dinamičan se razvoj ovog područja nastavlja i zakonske su izmjene njegova sasvim izvjesna perspektiva.

Summary

AMENDMENT TO THE ACT ON JUDICIAL COOPERATION IN CRIMINAL MATTERS WITH MEMBER STATES OF THE EUROPEAN UNION

The Act on Judicial Cooperation in Criminal Matters with Member States of the European Union regulates the area of judicial cooperation in criminal matters between the EU Member States which is based on the principle of mutual recognition. The Act on Judicial Cooperation has been amended three times and the fourth amendment is primarily focused on the transposition of two EU Directives: Directive 2013/48/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2013 on the right of access to a lawyer in criminal proceedings and in European arrest warrant proceedings, and on the right to have a third party informed upon deprivation of liberty and to communicate with third persons and with consular authorities while deprived of liberty, and Directive 2014/41/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 regarding the European Investigation Order in criminal matters.

The implementation of the European Investigation Order in the Act on Judicial Cooperation required the deletion of Chapter IV on the European Evidence Warrant and some articles of Chapter III which applied to orders on the freezing of evidence.

While implementing the two directives, the opportunity of amending the act was also taken to correct and amend certain articles regarding the European Arrest Warrant, as well as regarding the order on the freezing of property. These articles were indisputably complicating the activities of the national judicial bodies.

It can be concluded that the scope of the Act on Judicial Cooperation at the national level, as well as the whole system of judicial cooperation at the European level, remains a new and dynamic area which is constantly being changed and improved by the case law of national judicial bodies, by the case law of the Court of the European Union, and by the legislative acts adopted at the level of the European Union.

Keywords: Act on Judicial Cooperation, European Arrest Warrant, right of access to a lawyer, European Investigation Order